

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės mero
2025 m. potvarkiu Nr. M-

PATVIRTINTA
Šiaulių lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ direktoriaus
2025-...-... įsakymu Nr. V-....

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „TRYS NYKŠTUKAI“

AŠ IR TU –
AUGAME IR KURIAME KARTU
ikimokyklinio ugdymo programa

Šiauliai, 2025

TURINYS

ĮVADAS	3
I. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
1.1. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI).....	4
1.2. UGDYMĄ(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS	5
1.3. VAIKŲ POREIKIAI.....	6
1.4. BENDRUOMENĖS POREIKIAI.....	8
1.5. ĮSTAIGOS SAVITUMAS	8
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	9
III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI. UGDYMO(SI) REZULTATAI	10
3.1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS.....	10
3.2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO UŽDAVINIAI.....	10
3.3. UGDYMO(SI) REZULTATAI	11
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS	15
4.1. PARAMA VAIKŲ UGDYMOUI (SI), MOKYTOJAMS IR ŠEIMOMS.....	15
4.2. PEDAGOGINĖS STRATEGIJOS IR UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS	16
4.3. UGDYMO(SI) PROCESO ORGANIZAVIMO PAGRINDAS	18
4.4. UGDYMO TURINYS	18
RUGSĖJIS	19
SPALIS.....	22
LAPKRITIS	24
GRUODIS	27
SAUSIS/VASARIS.....	31
VASARIS/KOVAS	33
KOVAS	36
BALANDIS	38
BALANDIS/GEGUŽĖ.....	41
GEGUŽĖ.....	42
VASARA (Birželis, Liepa, Rugpjūtis)	43
V. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SIŪLYMAI	46
NAUDOTA LITERATŪRA	48
PRIEDAI	49

IVADAS

Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“ patvirtinta 2006 m., 2013 m. patvirtinta patobulinta ikimokyklinio ugdymo programa su priedais, 2018 m. patvirtinta atnaujinta ikimokyklinio ugdymo programa. 2024–2025 m. atnaujinant ugdymo programą vadovautasi Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023). Programos atnaujinimo žingsniai:

2024m. daugiau nei 50 % įstaigos mokytojų ir pagalbos vaikui specialistų išklaušė Nacionalinės švietimo agentūros organizuojamus 40 akademinių valandų mokymus pagal projektą „Ikimokyklinio ugdymo turinio kaita“.

2024 m. gegužės mėn. siekiant išsiaiškinti, bendruomenės lūkesčius dėl ugdymo proceso tobulinimo, išskirti įstaigos savitumą vykdytas bendruomenės tyrimas „Geras darželis. Koks jis?“. Apklausų metu išryškėjo įstaigos savitumas - socialinio emocinio intelekto ugdymas. Tėvų ir darbuotojų lūkesčiai sutampa: lankstus ugdymo procesas, grindžiamas universalaus dizaino mokymuisi principais, saugi ugdymo(si) aplinka, kompetentingas personalas, tęsiamas įtraukusis ugdymas, tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą.

2024m. sudaryta ir 2025m. atnaujinta darbo grupė, kuri atnaujino Šiaulių lopšelio- darželio „Trys nykštukai“ ikimokyklinio ugdymo programą „Aš ir tu augame ir kuriame kartu“. Programos atnaujinimo darbo grupė: V. Rimkevičienė, M. Lavaraitė, O. Giedrimaitė, A. Šimaitienė, K. Kalinauskienė, I. Viliūnė, J. Jasulaitytė, K. Lazdauskienė, D. Silkytė-Čeredničenko, E. Gelžinė, S. Karčmarinė, J. Žinevičienė, E. Saveikienė, R. Laucytė, V. Domeikytė, darbo grupę koordinavo E. Galkauskienė.

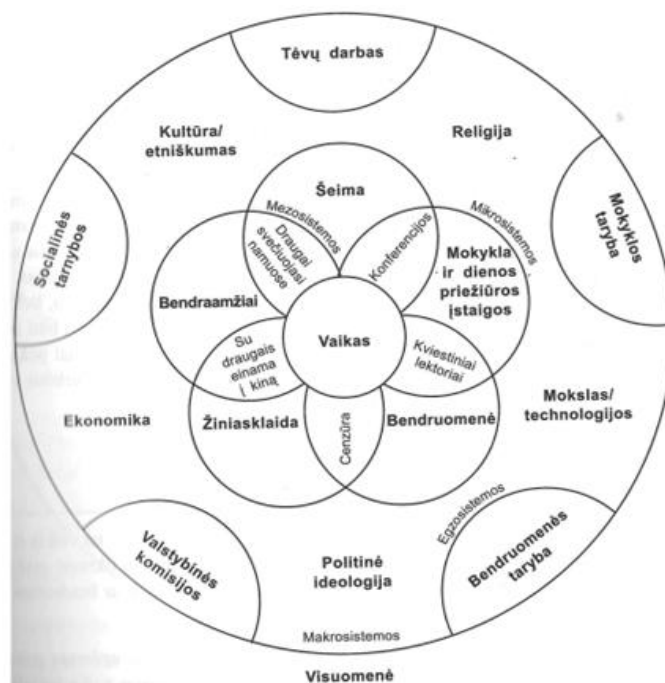
I. BENDROSIO NUOSTATOS

1.1. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Bendruomenės nuomone labiausiai požiūrį į vaiką ir jo ugdymą(si) atskleidžia sociokultūrinė ir (bio)ekologinė žmogaus raidos teorijos.

Sociokultūrinėje teorijoje **aplinka** suprantama ne kaip fizinė vieta, bet kaip socialinių sąveikų vyksmo erdvė, kurioje formuojasi vaikas. **Žaidimas** yra vaikui maloni veikla, kurioje jis elgiasi spontaniškai, pats numato žaidimo tikslus, suteikia jam prasmę ir kontroliuoja šią veiklą. L. Vygotskis sociokultūrinės teorijos atstovas, teigia, kad **vaikai** patys aktyviai konstruoja žinias, o ne pasyviai atkartoja tai, kas jiems pateikiama. **Mokymasis** yra žymiai daugiau nei atspindėjimas, į jį visada įeina besimokančiojo kuriamas tos naujos informacijos atvaizdavimas, vaizdiniai.

(Bio)ekologinės žmogaus raidos teorijos pradininkas Bronfenbrenneris kelia hipotezę, kad **aplinką** sudaro kelios koncentriškos struktūros, išsidėsčiusios viena kitoje ir sudarančios bendrą visumą, kurios centras – žmogus (Lemme, 2003, cit. Bronfenbrenneris, 1979). Ekologinis modelis – tai informacijos apie žmogaus raidą junginys, sukurtas tam, kad šią raidą būtų galima geriau suprasti. Šis modelis panašus į mozaiką. (Roberta M. Berns, 2009).



1paveikslas. Ekologinis žmogaus raidos modelis. Šaltinis: remiantis Bronfenbrennerio sąvokomis.

Vadovaujantis Bronfenbrennerio bioekologine teorija, ryšiai ir sąveikos kuria modelius, veikiančius žmogaus raidą keturiuose pagrindiniuose lygmenyse: mikrosistemoje, mezosistemoje, egzosistemoje ir makrosistemoje.

- *Mikrosistema* (gr. k. *micro* – mažas): šeima – tai aplinkos segmentas, kuriame vyksta auklėjimas, ugdomas prierašumas ir suteikiamos įvairiausios galimybės. **Šeima** yra svarbiausias vaiko socializacijos veiksnys, nes daro didžiausią įtaką vaiko raidai. **Mokykla** – tai vieta, kurioje vaikai įgyja formalių žinių apie savo visuomenę. **Mokytojai** padeda vaikams lavinti įvairius įgūdžius ir tobulinti elgesį, patys būdami vaidmenų modeliais ir skatindami vaikus siekti sėkmės moksle. **Bendraamžių grupė** – tai aplinka, kurioje vaikų dažniausiai neprižiūri suaugusieji, taigi čia vaikai įgyja savarankiškumo patirties. Su draugais ne tik bendraujama ir sulaukiama palaikymo, bet ir išmokstama bendradarbiauti bei prisiimti tam tikrą vaidmenį. **Bendruomenė** yra svarbiausia aplinkos dalis, kurioje vaikai mokosi praktiškai veikdami. Nuo vaikai prienamų galimybių priklauso, ką jis iš tiesų gali veikti. Ar netoliese yra biblioteka? Parduotuvė ar kitokia įmonė, kur vaikas galėtų stebėti dirbančius žmones? Ir pan. **Žiniasklaida** – televizija, filmai, knygos, žurnalai, muzika, kompiuteriai. Visa tai sudaro galimybę vaikui matyti visa pasaulį: praeitį, dabartį, ateitį, vietas, daiktus, vaidmenis, ryšius, nuostatas, vertybes, mėgdžioti elgesį.

- *Mezosistemos* (gr. k. *meso* – vidutinis) – apima dviejų ar daugiau žmogų veikiančių mikrosistemų (pavzd: šeimos ir mokyklos, šeimos ir draugų) tarpusavio ryšius ir santykius.

- *Egzosistemos* (gr. k. *exo* – išorinis) – tai aplinkos dalis, kurioje vaikas nėra aktyvus dalyvis, tačiau kuri veikia jį per vieną iš mikrosistemų (pavyzdžiui, tėvų darbas, miesto valdžia, tėvų socialinės paramos tinklai). Egzosistemos veikia vaikus netiesiogiai, per mikrosistemas.

- *Makrosistemos* (gr.k. *macro* – didelis) – sudaro visuomenė ir subkultūra, kurioms priklauso augantis žmogus, ir kurios pateikia konkrečias įsitikinimų sistemų, gyvenimo būdo, socialinės sąveikos modelių bei gyvenimo pokyčių nuorodas.

1.2. UGDYMĄ(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- *vaiko orumas* – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- *vaiko gerovė* – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrinę, socialinę bei fizinę aplinką;
- *saviraiškos laisvė* – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

- *lygiavertis dalyvavimas* – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

- *lygiateisiškumas ir teisingumas* – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi;

- *pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei* – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

- *bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas* – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

- *kultūrinis tapatumas* – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą;

- *Besimokanti ir kurianti organizacija* - mokymasis su kitais ir iš kitų (bendruomenės mokymasis – dirbant su kolegomis, dalijantis patirtimi, atradimais, sumanymais ir kūriniais, stebint kolegų veiklas, drauge studijuojant įvairius šaltinius, mokantis iš ugdytinių); sutelktumas (mokytojų ir kito personalo telkimas į pasidalijusias pareigomis, vienos kitoms padedančias ir bendrų profesinių tikslų siekiančias grupes); refleksyvumas (mokyklos bendruomenės diskusijos, veiklos apmąstymas, įsivertinimas, jais pagrįsti susitarimai dėl ateities ir planavimas); mokymosi ir asmeninio tobulėjimo skatinimas (personalo tobulinimosi paskatos ir jo organizavimo sistema); organizacijos atvirumas pasauliui (partnerystės, bendri projektai, absolventų pasitelkimas, tinkliniai ryšiai ir kt.).

1.3. VAIKŲ POREIKIAI

Šiaulių lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

- *žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

- *saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- *draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- *komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- *pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- *kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra *visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla*. Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalūs kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius. Kasmet įstaigoje pagalba teikiama apie 30 procentų ugdytinių, turinčių specialiųjų poreikių.

Įstaiga savo veiklą grindžia universalaus dizaino mokymuisi principais:

1. *Leisti naudoti daug sudominimo priemonių.* Kiekvienas mokinys sudominamas duodant skirtingas mokymosi užduotis ir taikant skirtingas mokymosi situacijas. Vieni mokiniai labiau mėgsta dirbti vieni, o kitiems patinka darbas grupėse. Kai kuriems geriau subjektyvaus pobūdžio užduotys, kai leidžiama siūlyti daug sprendimo variantų, o kitiems labiau patinka struktūriškai apibrėžtos ir konkretaus sprendimo reikalaujančios užduotys.
2. *Leisti naudoti daug medžiagos pateikimo priemonių.* Jei turinį pateiksite tik vienu būdu, turinys bus naudingas tik tiems, kurie jį gali lengvai suvokti būtent tokiu būdu. Jei turinį pateiksite keliais būdais, tada: nauja mokymosi medžiaga bus pasiekiamą didesniai mokinių skaičiui; nauja informacija bus patvirtinama keliais būdais;
3. *Leisti naudoti daug veiklos ir išraiškos priemonių.* Siekiant patenkinti visų besimokančiųjų poreikius dėl rezultatų pateikimo būdo, ypač svarbią rolę turi galimybės panaudoti fizinę veiklą, bendravimą ir vykdomąsias funkcijas (t. y. skirtingus organizavimo, planavimo ir užduočių vykdymo būdus).

4. *Leisti naudoti daug vertinimo būdų.* Mokytojų taikomi mokinių vertinimo būdai turi skirtis lygiai taip pat, kaip skiriasi mokinių sudominimo mokymusi būdai, turinio pateikimo ir mokinių turimų žinių pateikimo būdai. Vaikų pasiekimų vertinimas yra formalusis ir neformalusis, formuojamasis ir apibendrinamasis.

1.4. BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Kasmet vykdamas įvairias bendruomenės apklausas išryškėjo tėvų ir darbuotojų lūkesčiai:

- lankstus ugdymo procesas, grindžiamas universalaus dizaino mokymuisi principais;
- saugi ugdymo(si) aplinka;
- kompetentingas personalas;
- tęsiamas įtraukusis ugdymas;
- tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą.

1.5. ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Šiaulių lopšelis-darželis „Trys nykštukai“ įsteigtas 1989 m. Lopšelis-darželis – viešas juridinis asmuo, Šiaulių miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga, ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Rekvizitai:

Įm. kodas: 190530088

Adresas: Tilžės g. 41, Šiauliai, LT-78206

El. paštas: trysnykstukai@splius.lt

Tel. numeris: (041) 552354

Lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ misija – visapusiškas vaikų gebėjimų ugdymas.

Lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ vizija – visi vaikai pasiekia asmeninę ūgtį.

Lopšelių-darželių kasmet lanko apie 200 vaikų. Įstaigoje veikia 11 grupių: 3 – ankstyvojo amžiaus, 7 – ikimokyklinio amžiaus, 1 – priešmokyklinio amžiaus; veikia pailgintos dienos grupė.

[Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“](#)

Lopšelyje-darželyje dirba 21 kompetentingas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas. Gausi pagalbos vaikui specialistų komanda: 2 logopedai, 2 specialieji pedagogai, socialinis pedagogas, judesio korekcijos specialistas, 7 mokinio padėjėjai.

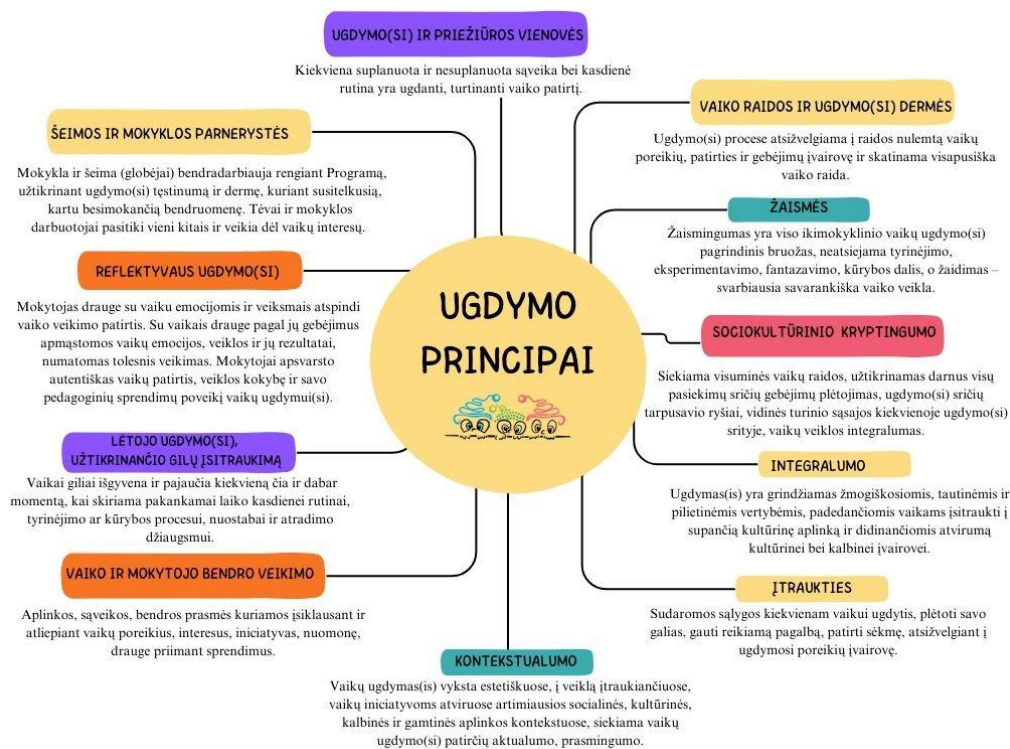
Išskirtinis emocinis ugdymas. Siekiame balanso tarp emocinio intelekto ir akademinų pasiekimų. Vaikai mokomi atpažinti, pripažinti ir valdyti jausmus bei emocijas. Visi ugdytiniai specialioje erdvėje sistemingai mokomi atsipalaidavimo būdų per muziką, daile, šviesą, judesį.

Ankstyvasis anglų kalbos ugdymas. 5-6 metų vaikams sudaryta galimybė integruotai mokytis ankstyvosios anglų kalbos pradmenų.

Dar vienas ugdytojas – ugdymosi aplinka: jauki, daugiafunkcinė, pritaikyta visų amžių vaikams. Darželyje yra išskirtinė galimybė vaikams po vieną ar grupelėse, laiką leisti koridoriuose. Lopšelis-darželis įsikūręs atokiau nuo pagrindinės gatvės. Šalia esantis Dainų parkas suteikia galimybę vaikams būti gamtoje visais metų laikais, plėtoti pažinimo ir fizinio aktyvumo veiklas už įstaigos ribų.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Planuojant ugdymo turinį, parenkant ugdymo metodus ir priemones, kuriant ugdymo aplinką, organizuojant ugdymo procesą, vadovaujama šiais ugdymo principais:



2 paveikslas. Ikimokyklinio ugdymo principai.

Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI. UGDYMO(SI) REZULTATAI

3.1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

3.2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO UŽDAVINIAI

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, siekti, kad vaikas:

1. **Stiprinti vaiko pasitikėjimą savimi** – skatinti savarankiškumą, savivertę ir pasitikėjimą savo jėgomis, sudarant galimybes patirti sėkmę, priimti sprendimus, išreikšti nuomonę ir jausmus saugioje, palaikančioje aplinkoje.
2. **Ugdyti rūpinimosi savimi ir kitais įgūdžius** – padėti vaikui atpažinti, įvardyti ir tinkamai reikšti emocijas, įgyti sveikatai ir saugumui svarbių įgūdžių, elgtis atsakingai kasdienėse situacijose.
3. **Skatinti atvirumą kultūrinei ir socialinei įvairovei** – supažindinti ugdytinius su skirtingomis kultūromis, tradicijomis ir nuomonėmis, ugdyti pagarbą kitoniškumui, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti su įvairiais žmonėmis.
4. **Plėtoti bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus** – ugdyti pozityvų bendravimą su vaikais ir suaugusiais, gebėjimą kurti ir palaikyti draugystes, tinkamai naudoti kalbą ir kūno kalbą, suprasti bendravimo pasekmes.
5. **Skatinti lankstų ir kritinį mąstymą** – ugdyti smalsumą, tyrinėjimo įgūdžius, gebėjimą pastebėti problemas ir ieškoti sprendimų, analizuoti informaciją ir vertinti ją kritiškai.
6. **Skatinti kūrybiškumą** – puoselėti vaiko vaizduotę, domėjimąsi naujovėmis, gebėjimą kurti, improvizuoti ir ieškoti savitų bei originalių sprendimų.
7. **Formuoti teigiamą mokymosi patirtį** – skatinti mokymosi motyvą, gebėjimą susikaupti, atlikti užduotis iki galo, pažinti savo stipriąsias puses, reflektuoti pažangą ir atrasti tinkamus mokymosi būdus.

Visos vaiko galios yra tarpusavyje susijusios ir plėtojamos įvairiose veiklose. Konkretūs veiklos būdai ir metodai pritaikyti atsižvelgiant į vaikų amžių, individualius poreikius ir grupės ypatumus.

3.3. UGDYMO(SI) REZULTATAI

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkias ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“. Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laidoja optimalią vaiko galių ūgtį:

- kasdienio gyvenimo įgūdžiai;
- fizinis aktyvumas;
- emocijų suvokimas ir raiška;
- savireguliacija ir savikontrolė;
- savivoka ir savigarba;
- santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais;
- aplinkos pažinimas;
- matematinis mąstymas;
- skaitmeninis sumanumas;
- kalbų supratimas;
- kalbinė raiška;
- estetiškas suvokimas;
- meninė raiška;
- kūrybiškumas;
- tyrinėjimas;
- problemų sprendimas;
- gebėjimas žaisti;
- mokėjimas mokytis.

Vaikų ugdymosi rezultatas: pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai besimokantis. Toliau pateikiama vaikų pasiekimų jungimo į grupes schema pagal tai, kokio vaiko tikimės. (3 pav.).



3 paveikslas. Vaikų pasiekimų jungimo į grupes schema – konceptualus ikimokyklinio ugdymo programos modelis.

Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“

Paveiksle akcentuojama kokios ugdymo sritys kokias vaikų pasiekimų sritis labiausiai plėtoja bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermė - kurios ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų sritys siejasi su priešmokyklinio amžiaus vaikų kompetencijomis. Šiame paveiksle taip pat išryškinami kontekstai, kuriuos įstaiga kuria ugdydama vaikus.

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.). Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Kontekstams būdinga kryptinga vaikų veiklą inicijuojanti idėja ar iššūkis, mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą. Kuriant ugdymo(si) kontekstus vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Įstaiga pasirinko šiuos ugdymo(si) kontekstus:

- *universalus dizaino mokymuisi kontekstas* – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

- *žaismės kontekstas* – palaikyti kasdinių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus;

- *judraus patirtinio ugdymosi kontekstas* – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikų judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke;

- *kultūrinių dialogų kontekstas* – kai vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrime. Mokyklos aplinkoje matomi įvairių kultūrų ženklai, simboliai, patiriami papročiai ir elgsenos, išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą;

- *kalbų įvairovės kontekstas* – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama mokykloje ar grupėje esama kalbų įvairove, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose;

- *tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas* – atliepti prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškomis, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę;

- *realių ir virtualių aplinkų kontekstas* – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms.

- *kūrybinių dialogų kontekstas* – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

4.1. PARAMA VAIKŲ UGDYMOUI (SI), MOKYTOJAMS IR ŠEIMOMS

Visi mokytojai ir specialistai (logopedai, specialieji pedagogai, socialinis pedagogas, judesio korekcijos specialistas ir kt.) atitinka teisės aktuose nustatytus kvalifikacinius reikalavimus. Jie nuolat kelia kvalifikaciją dalyvaudami mokymuose, seminaruose, kursuose, metodinėse dienose ir švietimo projektuose.

Mokytojai, būdami vaiko ugdymosi partneriai, stebi jo poreikius, gebėjimus bei iniciatyvas ir pagal tai pritaiko ugdymo procesą. Įstaigoje dirbantys švietimo pagalbos specialistai (logopedas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, judesio korekcijos specialistas), fizinio aktyvumo ir meninio ugdymo mokytojai siekia užtikrinti kiekvieno vaiko individualius poreikius, teikdami pagalbą ir kurdami sąlygas įtraukiam ugdymui. Jie prisideda prie kalbinės, emocinės, socialinės ir pažintinės raidos stiprinimo, padėdami vaikams įveikti iššūkius ir sėkmingai integruotis į ugdymosi procesą. Švietimo pagalbos specialistai glaudžiai bendradarbiauja su grupės mokytojais, tėvais ir kitais specialistais, siekdami užtikrinti kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi. Jie ne tik teikia individualią ar grupinę, projektinę pagalbą vaikams, bet ir konsultuoja pedagogus ir tėvus, padėdami pritaikyti ugdymo metodus pagal vaiko poreikius. Specialistai teikia rekomendacijas, kaip skatinti vaiko raidą namuose, padeda šeimai suprasti vaiko poreikius ir kartu ieško geriausių sprendimų jo sėkmingam augimui.

Įstaigoje paramą vaikams, mokytojams ir šeimoms teikia šie specialistai:

- **logopedas** - teikia specialiąją pedagoginę pagalbą vaikams, turintiems kalbos, kalbėjimo ir komunikacijos sutrikimų. Logopedai į IU programą integruoja projektą „Šnekučiai“, kuriuo siekiama skatinti ir ugdyti 3–4 metų vaikų kalbinius ir pažintinius gebėjimus, bendradarbiaujant su pedagogais, siekiant ugdymo tęstinumo grupėse.
- **specialusis pedagogas** - dirba su vaikais, kuriems reikalinga papildoma pagalba pažinimo srityje, turint dėmesio, suvokimo ir atminties iššūkių;
- **socialinis pedagogas** - teikia socialinę pedagoginę pagalbą elgesio ir emocinių sunkumų turintiems vaikams. Socialinė pedagogė į IU programą integruoja įstaigos programą „Mano jausmukai“, kurios tikslas - ugdyti ankstyvojo ikimokyklinio amžiaus vaikų (1,5-3m.) emocinį intelektą, socialinius įgūdžius per įvairias kūrybines, patirtines, įtraukiančias veiklas. Mokytojos 3-4 metų vaikams veda emocinio intelekto ugdymo programą „Kimochi“, kurioje vaikai mokosi suprasti bei valdyti savo emocijas, globoti bei rūpintis kitais, kurti tvirtus santykius, priimti atsakingus sprendimus ir konstruktyviai spręsti keblias situacijas. Socialinė pedagogė kartu su grupių mokytojomis integruoja programą „Antras žingsnis“ 5-mečiams vaikams. Šios programos pagalba vaikai mokosi empatijos, mokymosi, bendravimo ir problemų sprendimo bei emocijų valdymo įgūdžių.

- **judesio korekcijos specialistas** - organizuoja ugdytinių grupinius kūno kultūros užsiėmimus ir individualias judesio ir laikysenos korekcijos pratybas. Papildomai specialistė į IU programą integruoja programas „Aktyvi mokykla“ ir „Sveika mokykla“ bei respublikinius projektus: „Lietuvos mažųjų žaidynės“, „Futboliukas“, respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos (RIUKKPA) veiklas ir kt.

- **mokinio padėjėjais**- papildomai dirba su ugdytiniais, kuriems reikia individualios pagalbos.

Visi specialistai konsultuoja pedagogus bei ugdytinių tėvus, globėjus.

- Taip pat įstaigos pedagogai kiekvieną mėnesį vykdo įstaigos programą „Atsipalaidavimo sala“, kurios tikslas - išmokyti įvairių atsipalaidavimo technikų per kvėpavimą, muziką, sportą ir meną.

Papildomai su ugdytiniais dirba šie specialistai:

- **meninio ugdymo mokytoja** - organizuoja visų ugdytinių muzikinį ugdymą, papildomai dirba su gabiais muzikai vaikais, konsultuoja tėvus ir pedagogus;
- **anglų kalbos mokytoja** - 5-6 metų ugdytiniais organizuoja anglų kalbos pamokėles;
- **visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą darželyje** - konsultuoja darželio bendruomenę ir teikia jai informaciją įvairiomis sveikatos temomis.

4.2. PEDAGOGINĖS STRATEGIJOS IR UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS

Ugdymo metodai ir priemonės ugdymo turiniui įgyvendinti:

- **Žaidimas** – vaiko gyvenimo ir ugdymosi būdas. Kuriama vaiko žaidimui palanki aplinka, keičiamos ugdymo priemonės, palaikomi ir plėtojami vaiko sumanyti žaidimai.
- **Sužadinimo, patirties išsiaiškinimo, motyvavimo metodai** („Minčių lietus“, „Smegenų šturmas“, „Kelijantis žaistas“, „Pasakoriaus kėdė“ ir kt.). „ŽNI“ („Žinau – Noriu sužinoti – Išmokau, sužinojau“) – tai ugdymo(si) metodas, tinkantis savaitės temos, projektinės veiklos plėtotei, vaikų kūrybiškumo skatinimui. Metodas padeda pedagogui pastebėti vaikų patirties lygį, konkretizuoti ugdymą tinkama linkme, aktyviai įtraukia vaikus ir tėvelius į ugdymo(si) procesą. Puikiai padeda tobulinti tokias pasiekimų sritis, kaip mokėjimas mokytis, problemų sprendimas, tyrinėjimas, aplinkos pažinimas.
- **Aktyvaus mokymosi metodai** („Ryto ratas“, darbas grupėmis, tyrinėjimas).
- **Kūrybinė pedagogo ir vaiko sąveika.** Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų. Pedagogas gerbia vaiko nuomonę, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reagoja į vaiko klausimus, interesus, atsiskleidusią patirtį.

[Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“](#)

- **Situacinis spontaniškas ugdymas.** Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią problemą, vaiko pasiūlytą idėją, sumanymą, kūrybiškai išnaudoja netikėtai susidariusias ugdymui palankias situacijas.
- **Ugdymas pavyzdžiu.** Pedagogas žaismingai, išraiškingai veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams.
- **Teigiamos atmosferos kūrimas.** Kuriama aplinka, kur kiekvienas vaikas jaučiasi gabus, reikšmingas, mylimas. Vyrauja bendri grupės susitarimai, ritualai, taisyklės. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka kuriama atsižvelgiant į vaikų norus ir sumanymus.

4.3. UGDYMO(SI) PROCESO ORGANIZAVIMO PAGRINDAS

Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla.

- **visuminis ugdymas(is)** yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų;
- **universalus dizainas mokymuisi** yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys:
 - ✓ vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą, sudominant ir sužadinant pozityvias emocijas;
 - ✓ gilėjantis supratimas, gaunant ir tyrinėjant informaciją įvairiais būdais;
 - ✓ įgytos patirties raiška, savarankiškai sugalvojant idėją, ją įgyvendinant, atspindint ar aptariant rezultatą;
- **vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla** yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Mokykloje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

4.4. UGDYMO TURINYS

Ugdymo turinys išskirstytas į 11 rekomenduojamų projektų, kurie apima 5 ugdymo sritis ir 18 pasiekimų sričių. Projektuose atskleidžiamas rekomenduojamas ugdymo turinys atsižvelgiant į metų laikus, minimas tradicines šventes, įstaigos renginius. Kiekvieno projekto trukmė priklauso nuo vaikų turimos patirties, žinių lygio, įsitraukimo bei vaikų pasiekimų konkrečioje ugdymo srityje. Bet kuris rekomenduojamas projekto turinys gali kisti atsižvelgiant į vaiko iniciatyvas, idėjas. Ugdymo turinys sudėliotas atsižvelgiant į vaikų amžių: 1-3 metai ir 4-6 metai.

Vadovaujantis ta pačia tvarka prieduose pateikiama rekomenduojama literatūra, elektroniniai šaltiniai, mokymo priemonės, edukacijos ir kt.

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
RUGSĖJIS	
<i>Raktiniai žodžiai: dienotvarkė, rūpinimasis švara, elgesys prie stalo, saugus elgesys gatvėje, miesto gimtadienis, tvarkos laikymasis.</i>	
MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ: 1-3m. Vis tiksliau atlieka judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas. Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą; Vaikai mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Vaikai susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius ir pan.; Vaikai mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą; 2–3 metų vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo; TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ: vaikai iki 3 metų žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir	Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai: <u>1 žingsnis:</u> siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. Balsu, kūno kalba parodo, kad jam šlapia, nepatogu. <u>2 žingsnis:</u> maistą ima pirštais ir šaukštu, geria savarankiškai. Kūno ženkais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes. <u>3 žingsnis:</u> pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. Fizinis aktyvumas: <u>1 žingsnis:</u> sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. <u>2 žingsnis:</u> pralenda pro kliūtis keturpėsčias. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, lipa laiptais aukštyrą pristatomuoju žingsniu. Ridena, sviedžia kamuolį, gauda jį apglėbdamas rankomis. <u>3 žingsnis:</u> pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Aplinkos pažinimas: <u>1 žingsnis:</u> veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. <u>2 žingsnis:</u> stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus, jų atvaizdus. <u>3 žingsnis:</u> atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Savireguliacija ir savikontrolė:

tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios);	<u>1 žingsnis:</u> trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. <u>2 žingsnis:</u> pradeda valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. <u>3 žingsnis:</u> pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. Skaitmeninis suvokimas: <u>2 žingsnis:</u> žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti). <u>3 žingsnis:</u> žodžiais, garsažodžiais, veiksmiais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.
MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ: 4-6 m. vaikai lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt. Judesių tikslumą vaikai lavina mokydami patys valgyti, dengti stalą, rengtis, naudodami buitines įrankius; Vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio įspūdžio. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, serviuoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus. Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, jį piešia; Skatinami mokytojo ir atsižvelgdami į visos mokyklos dienos režimą, patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikus laikyti asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukiamas ligas.	Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai: <u>4 žingsnis:</u> suaugusiojo padedamas serviuoja stalą, stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais (žirklėmis, pieštukais, mentelėmis). Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. <u>5 žingsnis:</u> savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojasi stalo įrankiais, susitvarko pavalgę. Dažniausiai savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi veidą; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Savarankiškai ar suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susišukuoja. Susitvarko žaislus ir veiklos vietą. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje ir gamtoje taisykles. <u>6 žingsnis:</u> valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Fizinis aktyvumas: <u>4 žingsnis:</u> stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos (4–5 sekundes). Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyr ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja

Vaikai pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalms, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni; saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi nuo 3–4 metų, pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalms, liemenes ir kt. Vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. TYRINĖJU IR PAŽĖJUSI APLINKA: Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos); Trintį vaikai patiria, kai paleidžia mašiną nuo žulniaja plokštuma, ir stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu).	triratuką, balansinį dviratį. Žaisdamas judriuosius žaidimus bando derinti judesius poroje ir grupėje. <u>5 žingsnis:</u> eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. <u>6 žingsnis:</u> ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Aplinkos pažinimas: <u>4 žingsnis:</u> pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. <u>5 žingsnis:</u> pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigos erdves (salę, dailės studiją). <u>6 žingsnis:</u> pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Savireguliacija ir savikontrolė: <u>4 žingsnis:</u> primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. <u>5 žingsnis:</u> nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. <u>6 žingsnis:</u> supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. Skaitmeninis suvokimas: <u>4 žingsnis:</u> supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas. <u>5 žingsnis:</u> dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniame programavimo aplinkoje. <u>6 žingsnis:</u> programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.
---	---

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
SPALIS	
<i>Raktiniai žodžiai: pažįstu gyvybę, vaisiai, daržovės, sveikas maistas, maisto įvairovės pažinimas, miško gėrybės., geometrinės formos, medžiai, naminiai, miško gyvūnai.</i>	
MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ 1-3m. vaikai su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrinėdami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, vaikai kaupia atitinkamą žodyną. Įvairių žaislų apskrityje aplinkoje, grupėje įrengtoje „virtuvėje“ vaikai iki 3 metų žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Vaikai kartu su pedagogu gali ruošti maistą ir jį vartoti. TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ Vaikai iki 3 metų daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; <i>Susipažįsta su artimoje aplinkoje auginamais augintiniais: šuo, katė, žuvytė, vėžlys ir kt.</i> <i>Susipažįsta su miško ir lauko gyvūnais: lapė, vilkas, meška, kiškis, ežys, voverė ir kt.</i> <i>3 metų vaikai susipažįsta su artimiausioje aplinkoje augančiais medžiais: eglė, klevas, qžuolas, beržas ir kt.</i>	Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai: <u>1 žingsnis:</u> ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. <u>2 žingsnis:</u> valgo įvairų maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves (virtas, žalias), vaisius; <u>3 žingsnis:</u> suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Matematinis mąstymas: <u>1 žingsnis:</u> Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas formą, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. <u>2 žingsnis:</u> Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesni nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“. Mažesnius objektus įdeda į didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. <u>3 žingsnis:</u> Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Aplinkos pažinimas: <u>1 žingsnis:</u> Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. <u>2 žingsnis:</u> Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus. Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. <u>3 žingsnis:</u> Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ

4-6 m. vaikai aiškina, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; tyrinėja sveiko maisto piramidę; dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais; dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gamtinio proceso. Vaikai įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina; gėrasi estetiniu įspūdžiu. Vaikai iš skaitomų tekstų, paveikslėlių ir mokytojo komentarų sužino, kodėl negalima valgyti neskanių, įtartinais kvėpiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. Vaikai tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, ir aiškina, kiek jo vartoti sveika. Vaikai kartu su pedagogu gali ruošti maistą ir jį vartoti.

TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKA

Vaikai pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami.

Vaikai geba įvardinti kelis miško ir lauko gyvūnus: lapė, vilkas, meška, ežys, voverė, kiškis, briedis, elnias, stirna, šernas.

Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai:

4 žingsnis: įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl; pjausto, gamina užkandžius, salotas.

5 žingsnis: aiškina, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo.

6 žingsnis: išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams.

Matematinis mąstymas:

4 žingsnis: Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, 4, 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafine išraiška (lentele, piktograma). Palygindamas kiekius, taiko atitikimo arba nuoseklaus skaičiavimo strategijas, supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“). Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, trumpesnis ir pan.). Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą.

5 žingsnis: Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ųjų ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3 ar 2 ir 2). Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias ir pan.). Nematodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje.

6 žingsnis: Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ųjų ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudoja grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys).

<i>Geba įvardinti artimoje aplinkoje augančius medžius: eglė, pušis, kaštonas, beržas, ąžuolas, klevas, liepa; susipažįsta su vaismedžiais: obelis, kriaušė, slyva, vyšnia.</i> <i>Susipažįsta su miško grybais: baravykas, raudonviršis, lepšė, musmirė ir kt..</i> <i>Susipažįsta su geometrines figūromis: skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys.</i>	Aplinkos pažinimas: <u>4žingsnis:</u> atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus,. <u>5žingsnis:</u> atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Fiksuodamas gamtinių objektų stebinius, išvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. <u>6žingsnis:</u> išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Išvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais.
---	--

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
LAPKRITIS	
Raktiniai žodžiai: drabužiai, žmogaus kūnas, emocijos ir jausmai, (ne) tinkami prisilietimai, elgesys su nepažįstamais žmonėmis., savo emocijų atpažinimas ir raiška, kūno pažinimas, savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas, emocijų ir jų raiškos reguliavimas, dėmesio ir elgesio valdymas, ryšiai tarp vaikų ir jautrumas kito poreikiams, panašumų ir skirtumų tyrinėjimas, skirtųjų priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas, žmonių įvairovės supratimas.	
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 1-3m. Antrais trečiais metais vaikai mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“, kai suaugusieji vaiko patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadina, pakomentuoja, taiko personalizuotus vaikų nusiraminimo būdus (išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiraminimo erdvėje kartu su suaugusiuoju, įsitraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas). Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Vaikai savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus,	Savivoka ir savigarba: <u>1 žingsnis:</u> pradeda jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Reaguoja į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktą, veido išraišką, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. Teigiamai reaguoja į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles gimtąja ir kitomis kalbomis. <u>2 žingsnis:</u> atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo ar pavadina kelias kūno dalis. Išreiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas. <u>3 žingsnis:</u> eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. Emocijų suvokimas ir raiška: <u>1 žingsnis:</u> mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. <u>2 žingsnis:</u> džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu;

naudodami ūgio matuoklius, žiūrindami anksčiau darytas savo nuotraukas. Vaikai padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, bendraudami su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Vaikai žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu). Vaikai pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs, vaikams atkreipus į juos dėmesį, mokytojo yra įvardijami, pakomentuojami. Vaikai mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“, kai suaugusieji vaiko patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadina, pakomentuoja, taiko personalizuosius vaikų nusiramino būdus (išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiramino erdvėje kartu su suaugusiuoju, įsitraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas). Vaikai atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, paišena, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienės ugdamosias veiklas;	<u>3 žingsnis:</u> pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Savireguliacija ir savikontrolė: <u>1 žingsnis:</u> gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. <u>2 žingsnis:</u> išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramino: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. <u>3 žingsnis:</u> yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos.
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 4–6 m. vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.). Vaikai, žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrindami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis	Savivoka ir savigarba: <u>4 žingsnis:</u> pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradeda domėtis, kas yra kūno viduje. Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais,

geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.

Vaikai tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, taikydami vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdami eksperimentus, kurdami modelius, kurie nematoma padaro matomą. Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali.

Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas, įsitraukdami į mokytojo tikslingai pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.), vaikai įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Vaikai tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti netolimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje.

Vaikai patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskaičiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui.

Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikuodami su kitų tautybių bendraamžiais.

Vaikai žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir

5 žingsnis: tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.)._Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs._Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, įvardija jos narius, pasako savo pavardę. Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą.

6 žingsnis: išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniaiais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvėpiamas oras, širdies plakimas ir kt.).

Emocijų suvokimas ir raiška:

4 žingsnis: pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu.

5 žingsnis: atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais.

6 žingsnis: apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis.

Savireguliacija ir savikontrolė:

4 žingsnis: Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus.

5 žingsnis: Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais.

6 žingsnis: Pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems.

Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai:

4 žingsnis: žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei.

5 žingsnis: supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus.

6 žingsnis: paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.“

kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto / kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Paremiami mokytojo, vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu.

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ

Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, vaikai mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimę, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai).

Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kurio pasitiki;

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
GRUODIS	
<i>Raktiniai žodžiai: netikėti atradimai, žodinės kalbos suvokimas, nežodinės kalbos suvokimas, judesių tikslumo siekimas, judėjimo džiaugsmo patyrimas, žiemos požymiai, adventas, šv. Kalėdos, kalėdų senelis ir jo pagalbininkai, gerumas, sniego - ledo tyrinėjimai.</i>	

Išimokymklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“

KURIU IR IŠREIŠKIU:

1-3m. Muzika: Tinkamai mokytojų sukurtoje muzikinėje aplinkoje vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką.

Vaikų supratimą apie juos supančią aplinką plečia dainos, skanduotės ir ritmiškai atliekami eilėraščiai. Nuo kūdikystės tai vyksta per lopšines, žaidimus su judesiais, katutes, mylavimus, kykavimus, gyvūnijos apdainavimus, formulines dainas, erzinius ir skaičiuotes, kurias inicijuoja suaugusieji. Vaikai palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai.

Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, vaikai lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t. Vaikai groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius.

Judesys: Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.

Vizualaus pasaulio tyrinėjimas: jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, vaikams turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti.

vaikai spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.

Kūrybiškumas:

1 žingsnis: Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. Džiaugsmingai reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko.

2 žingsnis: Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus, atrasdamas naujus veikimo būdus. Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta.

3 žingsnis: Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.

Tyrinėjimas:

1 žingsnis: Deda į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą; eksperimentuoja judesiu. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą.

2 žingsnis: Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. Prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti.

3 žingsnis: Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems.

Estetinis suvokimas:

1 žingsnis: judesiais, kryžstavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą.

2 žingsnis: atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi.

3 žingsnis: emociškai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.

AŠ KALBŲ PASAULYJE: Vaikai žodine arba nežodine išraiška reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, jo kalbinami, klausinėjami, prašomi. Žodinės kalbos suvokimo gebėjimus vaikai ugdosi dalyvaudami mokytojo, savo, draugų inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.	
TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ: 4-6m. vaikų tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vaikai vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Vaikai spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. KURIU IR IŠREIŠKIU: Muzika: Turtinančioje muzikinėje aplinkoje vaikai mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), vaikai ruošiasi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Girdėdami įvairias dermes ir intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą.	Kūrybiškumas: 4 žingsnis: Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį. Žaisdamas prisiima menamus vaidmenis, kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles. Pasako, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. Domisi tuo, ką veikia, kuria kiti vaikai. 5 žingsnis: Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. 6 žingsnis: Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai. Tyrinėjimas: 4 žingsnis: Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. 5 žingsnis: Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinius, jų požymius. Kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais;

Tyrinėdami ir išbandydami garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, vaikai lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Vaikai atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. Tai vyksta individualiai ir grupėse, žaidžiant ar dalyvaujant pedagogo inicijuotoje veikloje.

Vaikai klausosi muzikos mokytojiui taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Vaikai klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Muzika taip pat pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Judesys/šokis: atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda 3–6 metų vaikui išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Vaikai naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu.

dalyvaudami kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose, 3–6 metų vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienas, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.).

Vizualaus pasaulio tyrinėjimas: vaikų vizualusis ir pirmųjų meninių sąvokų žodynas gausėja, kai mokytojai tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius;

apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus.

6 žingsnis: Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja. Lygina daiktus, medžiagas, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.

Estetinis suvokimas:

4 žingsnis: džiaugiasi, gėrasi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. Pasako savo išpūdžius, nuomonę apie išklausytą muziką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius; pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.

5 žingsnis: noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai – blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais.

6 žingsnis: įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.

Vaikų vizualaus pasaulio savybių tyrinėjimą skatina kontrastingos aplinkos (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankymasis meno galerijose, parodose, muziejuose, kokybiškos animacijos, kino žiūrėjimas, patiriant įvairius vaizduojamojo meno stilius, žanrus, formas.

Vaikų spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas.

AŠ KALBŲ PASAULYJE:

Vaikai žodinės kalbos supratimą ugdo dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. [supratimą. Vaikai kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu.

Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga.

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
SAUSIS/VASARIS	
<i>Raktiniai žodžiai: pažįstu gyvybę, orai, savaitės dienos, paros dalys, metų ciklas, gamtos kalendorius, kosmosas, šešėliai, laiko tėkmės pajauta, dienos ritmo pajauta, judėjimo ir poilsio ritmo pajauta.</i>	
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 1-3 m. vaikai laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu	Aplinkos pažinimas: 1 žingsnis: atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus.

per dieną). Laiko tėkmę vaikai geriau supranta, eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištėkės smėlis); paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius. TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ: mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Saulėtą dieną vaikai tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkdami įvairius daiktus ir žaislus, išgauna trumpus ir ilgus šešėlius. Išbando įvairias veiklas su atspindžiais, kuria ir gaudo „saulės zuikučius“.	<u>2 žingsnis:</u> pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos gamtos reiškinius (lietus, vėjas). <u>3 žingsnis:</u> atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Mokėjimas mokytis: <u>1 žingsnis:</u> veikia reaguodamas į aplinkinių reakcijas. <u>2 žingsnis:</u> stebi, klauso, liečia, juda, mėgdžioja, vokalizuoja, siekdamas įgyvendinti norą ar ketinimą (pvz., pasiekti daiktą, sudėlioti formų rūšiuklį). <u>3 žingsnis:</u> pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą.
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 4-6m. vaikai, kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Vaikai įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją; mokytojo ir tėvų padedami konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvenama buvo būtent tokia. TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ: Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Saulėtą dieną vaikai tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkdami įvairius daiktus ir žaislus, išgauna trumpus ir ilgus	Aplinkos pažinimas: <u>4 žingsnis:</u> įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus negyvosios gamtos reiškinius (pūga, saulėlydis), nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. <u>5 žingsnis:</u> pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Fiksuodamas gamtinių objektų stebinius, įžvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. <u>6 žingsnis:</u> vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Įžvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. Mokėjimas mokytis: <u>4 žingsnis:</u> imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradeda numatyti ir pasirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklai įgyvendinti. <u>5 žingsnis:</u> numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina.

šešėlius. Išbando įvairias veiklas su atspindžiais, kuria ir gauda „saulės zuikučius“. Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius. Mokytojo padedami, pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Vaikai supranta, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų. Žaisdami su prizmėmis, vaikai susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės, nes šviesos spinduliai pereina skaidrią terpę (vandens lašelius) ir suskaidomi į septynias spalvas.	<u>6 žingsnis</u>: numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka.
--	--

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
VASARIS/KOVAS	
<i>Raktiniai žodžiai: gimtinė, herbas, vėliava, amatai ir profesijos, tradicijos, namai, žmonių bendruomenių tyrinėjimas, tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas, laiko tėkmės pajauta, praeitis, dabartis, ateitis kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai.</i>	
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 1-3m. vaikai savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas;	Savivoka ir savigarba: <u>2 žingsnis</u>: trumpam sutelkia dėmesį ir įsitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinių. <u>3 žingsnis</u>: suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Aplinkos pažinimas: <u>1 žingsnis</u>: veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. <u>2 žingsnis</u>: stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. <u>3 žingsnis</u>: atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuočius nuotraukose, įrašuose ir kt.

	Tyrinėjimas: <u>1 žingsnis:</u> reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. <u>2 žingsnis:</u> prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti. <u>3 žingsnis:</u> smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta.
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 4-6m. Vaikai domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Padedami mokytojo, pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais, iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Iš pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimose ir iš socialinės medijos vaikai pažįsta iškilią savo šalies ir kitų šalių asmenybes (dainininkus, sportininkus ir kt.). Žaisdami ir bendraudami mokytojo tikslingai parengtoje edukacinėje aplinkoje, sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Vaikai aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, įsitraukdami į mokytojų inicijuojamus istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeitį.	Savivoka ir savigarba: <u>4 žingsnis:</u> supranta, kai kiti vaikai ar suaugusieji šneka kita kalba nei jis. <u>5 žingsnis:</u> pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius. <u>6 žingsnis:</u> pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių. Aplinkos pažinimas: <u>4 žingsnis:</u> parodo, kad supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. <u>5 žingsnis:</u> vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigos erdves (salę, dailės studiją). Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; <u>6 žingsnis:</u> pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukurtų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyvena, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Tyrinėjimas: <u>4 žingsnis:</u> kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus.

Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių: ilgaamžiai ir modernūs statiniai, senoviniai ir „ateities“ daiktai, praeityje darytos nuotraukos, iliustruotos knygos, filmai, skaitmeniniai informacijos šaltiniai. Vaikai, remdamiesi šiais šaltiniais, su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Padedami mokytojų, atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles.

vaikai aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės.

TYRINĖJU IR PAŽISTU APLINKĄ

Vaikai tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga.

Drauge su mokytoju vaikai aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.

5 žingsnis: atskleidžia savo interesus, tiksliai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, išvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties.

6 žingsnis: tyrinėja, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyveno seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi.

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
KOVAS	
<i>Raktiniai žodžiai: pažįstu gyvybę, žemė, vanduo, netikėti atradimai, medžiai ir jų dalys, žalioji palangė, atliekos, paukščiai.</i>	
TYRINĖJU IR PAŽĖJSTU APLINKĄ: 1-3 m. Vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Vaikai dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūredami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. <i>Susipažįsta su artimiausioje aplinkoje pastebimais parskrendančiais paukščiais: gandrai, gulbės.</i> <i>3 metų vaikai susipažįsta su žiemojančiais paukščiais: zylė, žvirblis, sniegiena, varna, balandis, šarka.</i>	Aplinkos pažinimas: <u>1 žingsnis:</u> atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. Emocijomis reaguoja į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius (garsus, vaizdus, skonius). <u>2 žingsnis:</u> parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. <u>3 žingsnis:</u> dalyvauja prižiūrint augalus. Stengiasi saugoti socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). Gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiasi išreikšti savo kūryboje.
TYRINĖJU IR PAŽĖJSTU APLINKĄ: 4-6 m. Vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Vaikai	Aplinkos pažinimas: <u>4 žingsnis:</u> atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus augalus. Stengiasi saugoti socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). Gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiasi išreikšti savo kūryboje.

dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis.

Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams.

Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo.

Vaikai spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. Mokytojo padedami, aiškinasi, kodėl laivai neskęsta.

Eksperimentuodami su vandeniu, vaikai išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Naudodami „oro gaudykles“, pūsdami per šiaudelį į vandenį, jie aptinka oro buvimo ženklus. Vaikai girdi mokytojo vartojamas tikslias sąvokas ir pamažu plečia sąvokų žodyną.

Vaikai geba įvardinti kai kuriuos artimiausioje aplinkoje pastebimus parskrendančius paukščius: gandas, gulbė, varnėnas, pėmpė, kielė, gegutė; žiemojančius: zylė, žvirblis, sniegiena, balandis, šarka ir kt.

5 žingsnis: atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus, komentuoja jų pokyčius. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais.

6 žingsnis: įžvelgia augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur kokie augalai, auga, kokių sąlygų jiems reikia.

Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas ją veikloje ir kūryboje.

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
BALANDIS	
<i>Raktiniai žodžiai: teatras, knyga, pasakos, lėlės, edukaciniai kalbos lavinimo žaidimai, klausymas, kalbėjimas, rašytinė raida, bendravimas ir komunikacija;</i>	
KURIU IR IŠREIŠKIU: 1-3 m. žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytoji su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. AŠ KALBŲ PASAULYJE: Vaikai plėtoja rašytinės raidos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešančiuosius, bandydami imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje. Vaikai ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocija intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami suaugusiojo siūlomose veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartamos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais žodžiais bei tekstais. Paskatinti mokytojo, vaikai kreipia dėmesį į aplinkoje	Meninė raida (teatro posritis): 2 žingsnis: žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes. 3 žingsnis: išbando balso, kūno ir mimikos raškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones. Kalbų supratimas: 1 žingsnis: palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą), jas liečia, deda į burną, vartinėja, žiūrinėja, emociškai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius. Reaguoja į pasikartojantį muzikinių kūrinių ritmą, žaidimus. 2 žingsnis: pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas paskaitytų; pats varto ir žiūrinėja knygeles, parodo suaugusiojo įvardytus objektus paveikslėliuose; stebi rašančiuosius, bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje. Supranta girdimus nesudėtingus trumpus tekstus: įsitraukia į žaidimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščių tekstą ir pasakojimą. 3 žingsnis: varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. Kalbinė raida: 1 žingsnis: aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreiškdamas savo emocijas ir poreikius; čiauška, kartoja, bando mėgdžioti kalbančiųjų lūpų mimiką, tariamus garsus ir skiemenis, taria priebalsių ir balsių junginius. 2 žingsnis: žodžio ir gesto sakiniiais, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape. 3 žingsnis: suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas.

esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.	Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. Mokėjimas žaisti: <u>1 žingsnis:</u> atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidinimus, kartoja labiausiai pasisėkusių ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“, siekia socialinio atsako. <u>2 žingsnis:</u> pamėgdžioja suaugusįjį, siekia jo dėmesio ir palaikymo, džiaugiasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja. Inicijuoja ir palaiko žaismingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“. <u>3 žingsnis:</u> žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.
KURIU IR IŠREIŠKIU: 4-6 m. žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojų su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Pradėdami žaisti siužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai tarpusavyje sąveikauja nedaug, žaidimo siužetą sudaro vienas ar du pasikartojantys įvykiai. Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, jie ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoka tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. AŠ KALBŲ PASAULYJE: Vaikai įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais.	Meninė raiška (teatro posritis): <u>4 žingsnis:</u> vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales. <u>5 žingsnis:</u> tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes. Režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tikslingai kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairių rekvizitų, grimą, muzikavimą, šokį. <u>6 žingsnis:</u> tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi savo teatre patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais. Kalbų supratimas: <u>4 žingsnis:</u> domisi rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje; atpažįsta vieną kitą raidę ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę; vaizduoja, kad skaito knygą, iš paveikslėlių supranta arba prisimena knygos turinį. Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinių, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų

Mokydami rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides.

Vaikai formuojasi kritinio mąstymo pradmenis, pradeda suprasti perkeltines prasmes, stebėdami ir tyrinėdami artimiausioje aplinkoje pateikiamą jiems aktualią rašytinę ir vizualinę informaciją, pavyzdžiui, kalbėdami apie skaitomo teksto prasmes, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus.

Paskatinti mokytojo, vaikai domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas).

vaikai, aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veikia, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtą ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų.

Pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės supratimą skatina mokytojo siūlomos veiklos, susijusios su meninio stiliaus tekstų skaitymu, klausymu, aptarimu, atpasakojimu ar kitos formos perteikimu (vaidinimu, iliustravimu ir pan.).

Vaikai įsitraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raiška, kopijuoją ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal

(meninių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, atsimena kai kuriuos juose minimus įvykius ir juos perteikia skirtingais raiškos būdais.

5 žingsnis: supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai;

6 žingsnis: supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais tekštais, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.

Kalbinė raiška:

4 žingsnis: deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika; klausia ir atsako į klausimus apie pagrindinius istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime; aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo būdo prie kito. Domisi galimybe rašyti (ranka, kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu), bando kopijuoti matomus simbolius, raides, skaičius; raides ir simbolius pradeda naudoti įvairioje veikloje.

5 žingsnis: pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius; kuria savo ženklus ir simbolius; braižo ir aiškina paprastus planus, schemas.

6 žingsnis: kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.

Mokėjimas žaisti:

pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju vartydami knygeles, žaisdami kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Vaikai formuojasi kritinio mąstymo pradmenis, pradeda suprasti perkeltines prasmes, stebėdami ir tyrinėdami artimiausioje aplinkoje pateikiamą jiems aktualią rašytinę ir vizualinę informaciją, pavyzdžiui, kalbėdami apie skaitomo teksto prasmes, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus. Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką.	4 žingsnis: žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti. Geba laikytis žaidime prisiimto vaidmens, siekia tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas, turi mėgstamą vaidmenį. 5 žingsnis: sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupeles. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtodami vaidmenis ir spręsdami konfliktus. Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. 6 žingsnis: mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu.
---	--

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
BALANDIS/GEGUŽĖ	
Raktiniai žodžiai: <i>pažįstu gyvybę, vabalai, naminiai paukščiai, ūkio gyvūnai, medžiai, krūmai, pievos gėlės, gamtos garsai, taupymas.</i>	
TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ: 1-3 m. vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Vaikai dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Jie stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraiges, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Vaikai svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys). <i>Vaikai iki 3 metų susipažįsta su naminiais paukščiais: višta, gaidys, antis, žqsis, kalakutas ir kt.; ūkio gyvūnais: karvė, arklys, kiaulė, ožka, avis ir kt.</i>	Aplinkos pažinimas: 1 žingsnis: atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. 2 žingsnis: pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus. 3 žingsnis: pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.

TYRINĖJU IR PAŽŪSTU APLINKĄ: 4-6m. vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Vaikai dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiiinti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis; Jie stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Vaikai svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys). <i>Vaikai jau geba įvardinti kai kuriuos naminius paukščius: višta, gaidys, antiš, žąsis, kalakutas, povas ir kt.; susipažįsta su ūkio gyvūnais ir jų jaunikliais: karvė, jautis, arklys, kiaulė, ožka, avis, triušis ir kt.</i>	Aplinkos pažinimas: <u>4 žingsnis:</u> atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus (upė, akmuo), nusako akivaizdžius jų požymius. <u>5 žingsnis:</u> atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotuoja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaikškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Fiksuodamas gamtinių objektų stebinius, įžvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. <u>6 žingsnis:</u> įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia.
--	--

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
GEGUŽĖ <i>Raktiniai žodžiai: šeima, bendruomenė, savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.</i>	
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 1-3m. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas;	Savivoka ir savigarba: <u>1 žingsnis:</u> reaguoja į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktą, veido išraiška, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. <u>2 žingsnis:</u> rodo prierašumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje. Domisi kitais vaikais. <u>3 žingsnis:</u> patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais: <u>1 žingsnis:</u> atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabintis, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus.

	<u>2 žingsnis</u>: stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja. <u>3 žingsnis</u>: siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.
AŠ IR BENDRUOMENĖ: 4-6m. vaikai aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės; mokytojo padedami, vaikai tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės). Atrasdami ir patirdami įstaigos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdosi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus;	Savivoka ir savigarba: <u>4 žingsnis</u>: piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Įsitraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklas, prisideda prie jų plėtojimo. <u>5 žingsnis</u>: jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. <u>6 žingsnis</u>: dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais: <u>4 žingsnis</u>: veikdamas kartu su kitais pastebi vieną kitą akivaizdų savo ir kito (vaiko, suaugusiojo) išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir skirtingais būdais tai parodo. <u>5 žingsnis</u>: veikdamas kartu su kitais pastebi ir pasako keletą savo ir kitų vaikų ar suaugusiųjų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. <u>6 žingsnis</u>: domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai.

Iš ugdymo sričių	Iš pasiekimų žingsnelių
VASARA (Birželis, Liepa, Rugpjūtis)	
<i>Raktiniai žodžiai: judėjimo džiaugsmo patyrimas, pažįstu gyvybę, netikėti atradimai, vanduo, pieva, smėlis, tyrinėjimai, pievos gėlės, žolės.</i>	
MŪŠŲ SVEIKATA IR GEROVĖ. 1-3 m. vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką.	Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais: <u>1 žingsnis</u>: žvilgsniu, mimika, balsu, gestais inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju ar vaiku, parodo, kuo domisi. Seka suaugusiojo žvilgsnį, veido mimiką, gestus, žodžius, aptikdamas jo rodomus aplinkos objektus bei reiškinius, dalindamasis emocijomis ir nuostaba.

Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. vaikai iki 3 metų drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke. TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ. Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams;	<u>2 žingsnis:</u> stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja. <u>3 žingsnis:</u> drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Trumpam išitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai. Problemų sprendimas: <u>1 žingsnis:</u> pakartoja nepasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. <u>2 žingsnis:</u> pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi suaugusieji ar kiti vaikai ir išbando jų taikomus būdus. <u>3 žingsnis:</u> bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Gebėjimas žaisti: <u>1 žingsnis:</u> atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidinimus, kartoja labiausiai pasisekusius ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekia socialinio atsako. <u>2 žingsnis:</u> drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais. <u>3 žingsnis:</u> tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą.
MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ. 4-6m. vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Vaikai	Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais: <u>4 žingsnis:</u> Išitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Padedant mokytojui palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. <u>5 žingsnis:</u> tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja

inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Vaikai, vartydami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Jie aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalavimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Vaikai su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Jie mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.

TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ.

Mokytojo padedami, pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais.

Vaikų tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vaikai vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Vaikai spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. Mokytojo padedami, aiškinasi, kodėl laivai neskęsta.

gimtadienio dovanas. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos.

6 žingsnis: supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus.

Problemų sprendimas:

4 žingsnis: Orientuodamasis į įsivaizduojamą problemos sprendimo rezultatą, renkasi veikimo būdus ir priemones. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą.

5 žingsnis: patikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems.

6 žingsnis: susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą.

Gėbėjimas žaisti:

4 žingsnis: Drauge su kitais tiksliai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus. Individualiai, dviese, trise žaidžia nesudėtingus režisūrinius ir vaidmenų žaidimus. Kuria išplėtotas pažįstamas kasdienės socialines situacijas siedamas kelis ar daugiau įvykių.

5 žingsnis: tiksliai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę. Drauge su kitais vaikais plėtoja tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus. Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais.

6 žingsnis: mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradimais jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMOSI TĘSTINUMAS

Vaiko ugdymosi pasiekimai (toliau – pasiekimai) – tai žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos, kurie įgyjami vaikui dalyvaujant įvairiose ugdymosi veiklose. Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėseną atliekama vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2024). Pažangos stebėseną – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį.

Vaikų pasiekimų fiksavimas atliekamas nuolat, vadovaujantis formuojamojo vertinimo metodika. Pirminis vaikų pasiekimų fiksavimas atliekamas mokslo metų pradžioje (rugsėjo mėn.), tarpinis - sausio mėn. kartu su vaiko gerovės komisija, galutinis - mokslo metų pabaigoje (gegužės-birželio mėn.). Šiaulių lopšelyje-darželyje „Trys nykštukai“ vaikų pasiekimų analizavimas grindžiamas pedagogų, specialistų, vaiko ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimu.



4 paveikslas. Vertinimo proceso dalyviai.

Vaikų pasiekimai fiksuojami ir vertinami remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu (2024) bei Šiaulių lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų ir pažangos fiksavimo tvarka (2025). Vaikų pasiekimų žingsneliai, vaiko veiklos įrodymai fiksuojami internetinėje priemonėje „Mūsų darželis“. Tėvams

Ikimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“

(globėjams) sudarytos sąlygos susipažinti su atliktais pastebėjimais ir juos aptarti individualių pokalbių su pedagogais metu pagal iš anksto sudarytą grafiką du kartus metuose, o jeigu yra poreikis – ir dažniau. Jei išryškėja didelių ugdymosi spragų, atliekami tarpiniai vaikų pasiekimų fiksavimai, kartu su tėvais parengiama individuali ugdymo(si) programa, parenkant tinkamas ugdymo priemones, sukuriant palankią ugdymui aplinką; tėvai ir pedagogai keičiasi informacija apie vaiką, jo daromą pažangą, siekiant darnos ir bendrumo tarp ugdymo namuose ir darželyje.

Vaikų ugdymo pasiekimų fiksavimo metodai:

- **Stebėjimas** – vaiko pažinimas, informacijos apie jį kaupimas, nesikišant į jo veiklą, situacijų aprašymas.
- **Individualūs kalbiniai, stalo žaidimai, pokalbiai, „Minčių lietus“, vaikų komentarai ir kt.** – fiksuojama vaiko kalba, analizuojama daroma pažanga, tariamasi su tėvais, numatomos tolimesnio ugdymo gairės.
- **Vaikų kūrybinių darbų analizė** – pedagogas iš anksto apgalvoja, ką analizuos, kaip vertins, kaip panaudos pasiekimų vertinimo rezultatus.
- **Filmuotos medžiagos, nuotraukų analizė** – pateikiami vertinimai, komentarai.
- **Tyrimai** – nesudėtingi, nevarginantys vaikų, padedantys išsiaiškinti vaikų gebėjimus, turimą patirtį, charakterio savybes, pasaulio pažinimo būdą. Būtinai tėvų įtraukimas atliekant tyrimus, darant išvadas ir apibendrinimus.

Siekiant išvengti subjektyvumo, skubotų išvadų, surenkama daug ir įvairios informacijos iš įvairių šaltinių ir aplinkos. Pedagogas tiksliai fiksuoja vaiko veiksmus, kalbą, apmąsto priežastis, galėjusias padaryti poveikį vaiko elgesiui. Kiekvienas vaikas turi „Vaiko pasiekimų aplanką“, kuriame kaupiama medžiaga (kūrybiniai darbai, vaiko minčių užrašai, komentarai, pedagogų, tėvų pastebėjimai, nuotraukos, vaizdo, garso įrašai ir kt.) apie pasiekimus. Sukaupia informacija padeda suprasti vaiko jausmus, atskleidžia poreikius, pomėgius, elgesio ypatumus, patirties kaupimo būdą; padeda analizuoti pasiekimus ir raidos sėkmę, išsiaiškinti, kas vaikui sekasi gerai ir kada reikia padėti; numatyti realius ugdymo tikslus.

Atnaujinant ikimokyklinio ugdymo programą Darželis siekė jos dermės ir tęstinumo su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa (2022). Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs. Vaiko pasiekimų, kompetencijų ir ugdymo(si) sričių sąsajos pateikiamos paveiksle nr.3.

- Pastaba. Programos atnaujinimo metu buvo patikrinta, ar programoje pateikti interneto puslapių adresai yra veikiantys, tačiau rengėjai negali garantuoti, kad šie adresai veiks ir ateityje.

Išimokyklinio ugdymo programa „Aš ir tu – augame ir kuriame kartu“

PRIEDAI